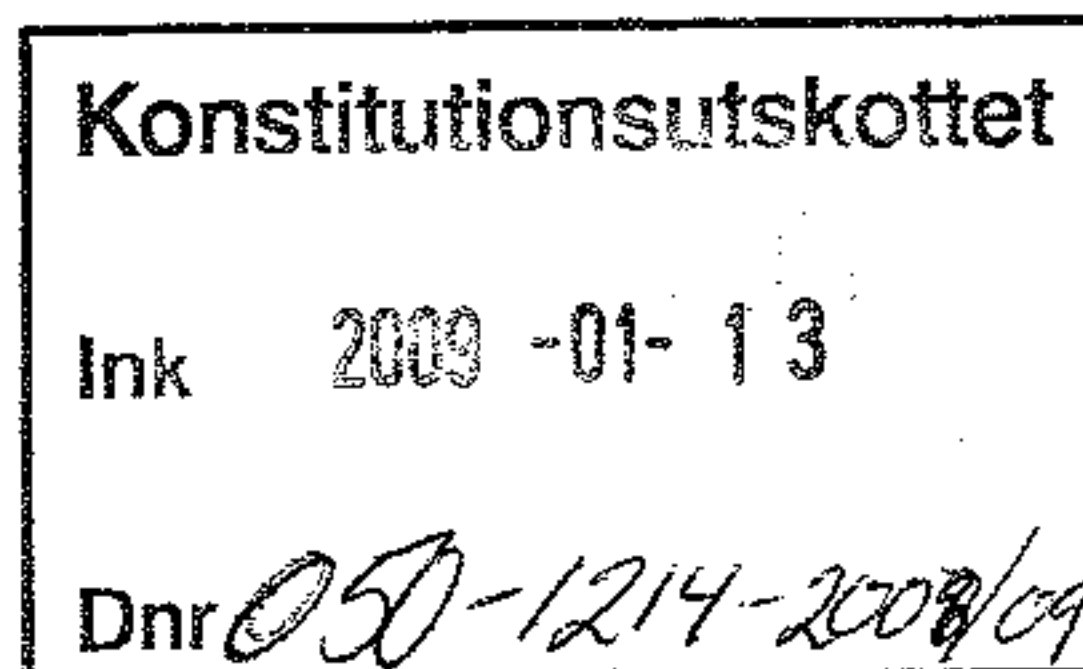

Stockholm 2009-01-13

Begäran hos konstitutionsutskottet om granskning av regeringens utövande av ägandet i Carnegie Investment Bank AB

I slutet av oktober ställde staten via Riksbanken ut en bankgaranti för Carnegie Investment Bank AB med ett sammanlagt åtagande om upp till 5 miljarder kronor. Som säkerhet för garantin lämnades aktierna i bolaget som pant. När Finansinspektionen den 11 november beslutade att dra in tillståndet för Carnegie att bedriva bank löstes panten in. Riksgäldskontoret trädde in i rollen som förvaltare av statens aktier, helt i enlighet med rådande lagstiftning och regeringsbeslut.

Tre dagar efter övertagandet hålls bolagsstämma i det nu av staten helägda Carnegie. Ingen kallelse till stämma sker. På stämman företräds statens ägande av Riksgäldskontoret, företrätt av riksgäldsdirektör Bo Lundgren. Inte heller det regeringsbeslut från den 10 november¹ som finns rörande bemyndigande att lämna stöd från Riksgäldskontoret till Carnegie innehåller något som skulle kunna ge Riksgäldskontoret rätt att agera som ägare av bolaget efter en inlösen av panten. Enligt uppgift från Riksgäldskontoret² finns ingen handling som utvisar att något beslut inom regeringen tagits där Riksgäldskontoret får uppdrag att agera ägare å regeringens vägnar. Det finns således inget beslut om att Riksgäldskontoret genom Bo Lundgren verkligen har rätt att företräda staten som ägare vid bolagsstämman.

I aktiebolagslagen anges att ” En aktieägare utövar sin rätt vid bolagsstämman antingen personligen eller genom ett ombud med skriftlig, daterad fullmakt.”³ Fullmakt saknas i detta ärende varför Riksgälden uppenbarligen har ansett sig som ägare av aktierna i Carnegie. Något riksdagsbeslut eller bemyndigande till regeringen att fatta ett beslut om att överlåta aktierna till Riksgäldskontoret finns heller inte. Det formella ägandet och därmed följande hantering av ärendet kan synas vara en petitess men i ett läge där bankgarantin för första gången ska lösas ut och där inlösen av aktierna är föremål för tvist är det givetvis viktigt att regeringens formella hantering präglas av ordning och reda. Intrycket här blir det motsatta, oordning och oreda.

Ärendena på bolagsstämman var bara två, dels att utse en ny styrelse i bolaget och dels att fastställa arvoden för den nya styrelsen. Dessa ärenden har beretts dels internt i Riksgälden, dels genom kontakter med regeringen. Konstitutionsutskottet har tidigare, t ex hösten 2003, påtalat betydelsen av att styrningen av de statliga bolagen sker på ett sådant sätt att det finns möjlighet att i efterhand granska regeringens agerande. ”Det bör utvecklas rutiner som gör det möjligt att följa upp viktigare händelseförlopp och att granska vilka kontakter som förevarit mellan bolagsledning

¹ Regeringsbeslut Fi 2008/6596 (delvis)

² E-post från Jonas Opprud, jurist på Riksgälden 16 december 2008

³ Lag (1975:1385) 9 kap. 2§

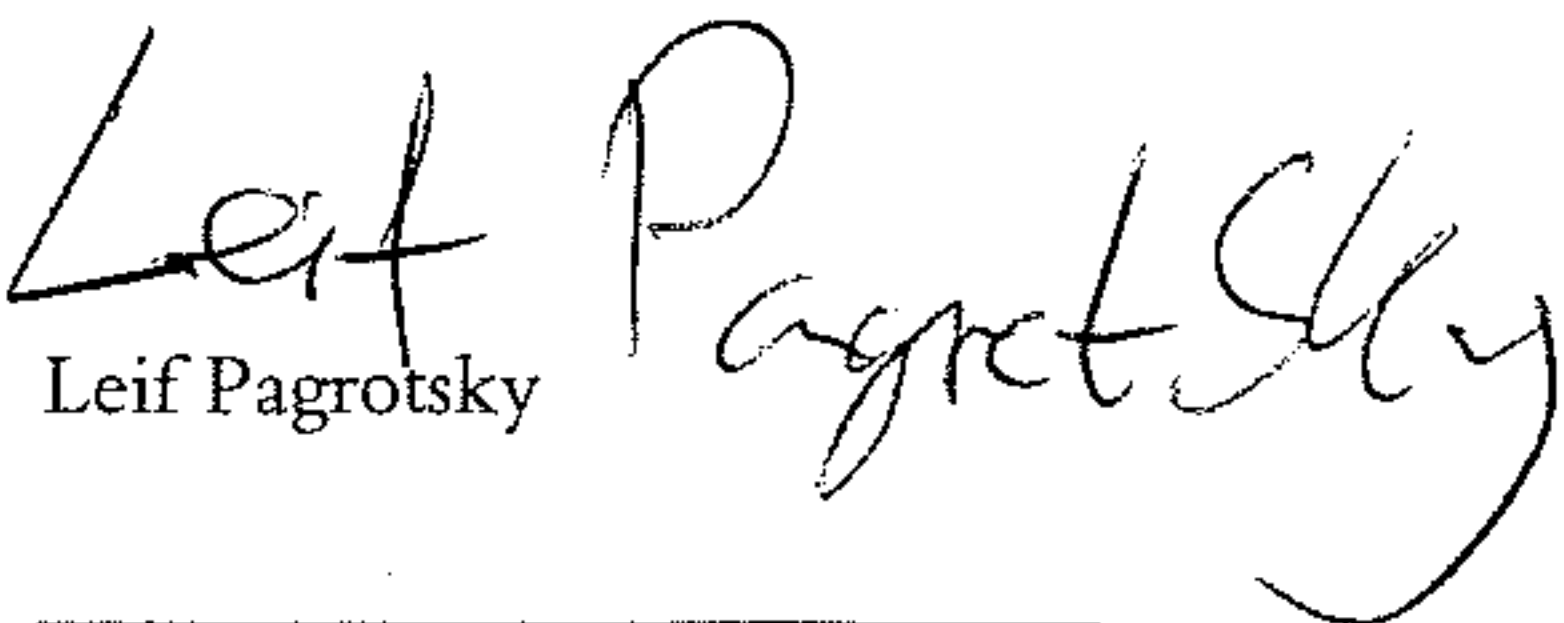
och berörda departement i frågor av större betydelse”⁴. Så har uppenbart inte skett i detta fall. Den som begär ut handlingar rörande förberedelsearbetet inför bolagsstämman får nämligen reda på att det inte existerar några som helst handlingar i detta ärende, varken beslut eller beslutsunderlag.

Därmed finns det ingen möjlighet för utomstående, varken riksdagen, media eller allmänheten, att bedöma om regeringen följt de riktlinjer för styrelsens sammansättning som återfinns i Statens ägarpolicy⁵, ett dokument som överlämnades till riksdagen i juli i år och som bland annat innehåller regeringens redovisning av sina principer för ägarstyrning. Även om policyn inte formellt antagits av riksdagen är det ändå självklart att regeringen i sitt handläggande av ägandet av de statliga företagen ska följa den. Inte heller går det att granska om regeringens inblandning i myndighetens hantering av ärendet varit förenligt med regelverket. God ordning i dokumentationen hade kunnat skingra misstankar om ministerstyre, nu kan sådana misstankar inte vederläggas.

Mot bakgrund av den statliga ägarpolicyn blir det mycket märkligt när styrelsens nya arvoden i bolagsstämmoprotokollet motiveras med att de ska utgå ”från statens principer om höjda arvoden vid en försäljning”. I ägarpolicyn finns ett långt avsnitt om hur styrelsens arvoden ska sättas. Där nämns överhuvudtaget ingenting om höjda arvoden vid försäljning. Här har en ny policy för arvodessättning förts in, i strid med det som redovisats för riksdagen och utan att några beslut fattats.

I Statens ägarpolicy finns också inskrivet att Riksdagsledamöter har rätt att närvara vid bolagsstämmor i de företag där staten äger minst 50 % av aktierna och som har fler än 50 anställda. Carnegie uppfyller bägge dessa krav. Jag hade gärna som riksdagsledamot velat närvara på denna bolagsstämma men jag hade ingen möjlighet då den redan hade ägt rum i hemlighet när jag fick kännedom om den.

Jag har full förståelse för att det ibland finns fara i att dröja med beslut när staten utövar sitt ägande i aktiebolag, men att ta det som intäkt för att så extremt undvika att fatta dokumenterade beslut som i detta ärende är inte rimligt. Det finns, som exemplen ovan visar, en rad tveksamheter och även direkta felaktigheter i regeringens handläggning av hur det statliga ägandet i Carnegie utövats och jag vill därför att konstitutionsutskottet granskar detta, både utifrån den statliga ägarpolicyn men också utifrån den tidigare granskning som utskottet gjort, där praxis skapats för hur statens ägande ska utövas och i efterhand kunna kontrolleras.

Leif Pagrotsky

⁴ Betänkande 2003/04:KU10, sid. 3

⁵ Skr. 2007/08:120 Bilaga sid. 18-19